

Drodzy Rodzice!

W związku z Europejskim Tygodniem Świadomości Dysleksji zamieszczam dla Państwa artykuł na temat dysleksji. Mam nadzieję, że poszerzy on Państwa wiedzę i pozwoli zrozumieć ten problem, abyśmy mogli wspólnie pomóc dzieciom mającym specyficzne trudności w uczeniu się.

DYSLEKSJA

Termin dysleksja powstał z greckiego morfemu dys-, oznaczającego brak czegoś, trudność, niemożność i słowa lexicos- dotyczącego słów.

Zakłócenia funkcji percepcyjno-motorycznych i ich integracji powodują specyficzne trudności w opanowywaniu umiejętności czytania i pisania, a w okresie nauki późniejszej manifestują się również innymi charakterystycznymi objawami. Dla określenia rodzaju poszczególnych trudności funkcjonują zazwyczaj trzy pojęcia: dysleksja, dysortografia i dysgrafia. Dysleksja (w pojęciu węższym) to określenie specyficznych trudności w czytaniu, dysortografia to trudności w pisaniu, przejawiające się popełnianiem różnego typu błędów, w tym ortograficznych, a dysgrafia- to zaburzenia strony graficznej pisma. W praktyce często stosuje się termin "dysleksja" w znaczeniu szerszym - dla wszystkich zaburzeń.

ETIOLOGIA DYSLEKSJI

Etiologia dysleksji nie jest poznana w pełni, uważa się, że jej główne przyczyny stanowią:

1) czynniki działające na mózg w okresie jego nieukończonego rozwoju, a także działające w okresie prenatalnym

2) uwarunkowania genetyczne

Czynniki ryzyka mogące powodować uszkodzenia mózgu, a w rezultacie pojawienie się objawów mikrozaburzeń ośrodkowego układu nerwowego w tym dysleksji przedstawiają się następująco:

Do czynników okresu pre i perinatalnego należą:

a) ekspozycja matki na substancje toksyczne (narkotyki, alkohol, nikotyna, sztuczne barwniki i konserwanty)

b) ekspozycja matki na stres ciągły, ale i ostry

c) zła opieka w okresie ciąży i porodu

- d) choroby prenatalne matki, np. choroby tarczycy lub inne układowe
- e) zakażenia matczyno - płodowe (różyczka, toksoplazmoza, cytomegalia)
- f) wcześniactwo
- g) komplikacje okołoporodowe (zaburzenia tętna, niedotlenienie, niedokrwienie)
- h) uwarunkowania genetyczne

Uważa się, że w sposób bardzo istotny na rozwój dysleksji wpływają czynniki genetyczne. Wiele prac stwierdza częstsze pojawianie się dysleksji w rodzinach oraz u bliźniąt jednojajowych. Zgodnie z danymi statystycznymi w rodzinach, w których matki są/ były dyslektyczne u ich dzieci statystycznie częściej dochodzi do ujawnienia dysleksji, a w wypadku matki i ojca dyslektyków częstość wystąpienia objawów u dziecka znacząco wzrasta. Według różnych autorów występuje u 65-95% badanych rodzin. Stwierdzono również jej częstsze występowanie u chłopców niż u dziewcząt.

CHARAKTERYSTYKA ZABURZEŃ W PISANIU I CZYTANIU W STARSZYM WIEKU UCZNIA

DYSORTOGRAFIA

Wraz z wiekiem ucznia, poziomem klasy i wymaganiami programu nauczania, ulega nieco zmianie natura błędów w pisaniu popełnianych przez uczniów dyslektycznych. Silnie zaburzeni dyslektycy w młodszych wiekach szkolnych oprócz mylenia i opuszczania pojedynczych liter, zniekształcają zapis wyrazów w takim stopniu, że tracą one sens, gdyż tworzą trudne do odczytania zlepki liter. Jest to spowodowane między innymi zamianą i przestawianiem kolejności liter, opuszczaniem liter lub ich całych grup. W klasach starszych tego typu błędy występują rzadziej. Jednakże osoby z nie w pełni wykształconym słuchem fonematycznym wciąż opuszczają litery i zniekształcają zapis pojedynczych wyrazów, notując wyrazy podobnie brzmiące, a pisząc dyktando-wyrazy podobne znaczeniowo lub wymyślając "nowotwory" językowe. U starszych dyslektyków zmniejsza się również liczba błędów, jak mylenie liter; natomiast wraz z poszerzeniem materiału ortograficznego, koniecznością pisania dłuższych notatek i samodzielnych prac pisemnych, rośnie liczba błędów typowo ortograficznych. Jednak osoby z głębokimi zaburzeniami funkcji wzrokowej, zwłaszcza kierunkowego aspektu w postrzeganiu wzrokowym, nadal mylą litery kształtopodobne, różniące się kierunkiem położenia lub drobnymi detalami graficznymi.

Problemy podobne do omawianych mogą pojawić się w nauce języków obcych, zwłaszcza języka rosyjskiego (nowe znaki graficzne) i w językach, które charakteryzują się znaczną rozbieżnością między wymową a pisownią wyrazów oraz między ilością głosek i odpowiadających im liter -tak jak w języku angielskim. Kłopoty w nauce języków obcych ulegają nasileniu się, gdy u ucznia współwystępują zaburzenia funkcji językowych, które odgrywają często znaczną rolę w patomechanizmie powstawania dysleksji.

DYSGRAFIA

Zniekształcenia graficznej strony pisma mają niezwykle zróżnicowany obraz. Oprócz zaburzeń w zakresie aparatu kinestetyczno-ruchowego znaczny wpływ na jakość pisma ma stan emocjonalny piszącego (trema, pośpiech, chęć uzyskania jak najlepszego rezultatu, itp.). Ważne są też okoliczności i warunki powstawania wytworu (w tym warunki zewnętrzne, w których ma miejsce pisanie). Niezależnie od przyczyn "złej jakości" pisma rezultaty mogą być podobne. Jednak osoba pisząca w złych warunkach (ciasnota, pośpiech, niewłaściwe oświetlenie) a nie mająca zaburzeń w sferze kinestetyczno-ruchowej, w korzystnych warunkach może pisać staranniej. Natomiast osoba ze znacznymi zaburzeniami w tym zakresie nie potrafi panować nad jakością pisma podczas dłuższego pisania.

W lżejszych przypadkach dysgrafii mamy do czynienia z potocznie nazywanym "brzydkim pismem". Powodują je niedokładności w odtwarzaniu liter, ich połączeń, złe proporcje liter w wyrazie, niezachowanie należytego odstępu między literami i wyrazami. Występuje również znaczący brak równomiernego i jednolitego położenia pisma (pożądane jest proste lub lekko pochylone w prawo) oraz niepoprawne zagęszczanie liter. Znaczne nasilenie tych cech powoduje, że pismo jest mało lub zupełnie nieczytelne. Zdarza się, że sam uczeń nie jest w stanie przeczytać tego, co napisał. W przypadkach skrajnych dochodzi do sytuacji, kiedy tekst jest na tyle nieczytelny, że czynność zapisywania nie ma sensu. Zdarza się, że jedyną cechą różnicującą zeszyty przedmiotowe ucznia są etykiety na ich okładkach. W takich sytuacjach zaleca się pracę na komputerze. Niepoddane terapii zaburzenia graficzne mają tendencję do narastania wraz z wiekiem ucznia.

DYSLEKSJA- SPECYFICZNE TRUDNOŚCI W CZYTANIU

Trudności w czytaniu mają tendencję do szybszego ustępowania niż w pisaniu. Niemniej jednak część dyslektyków nie osiąga nigdy biegłości w czytaniu, a czytanie dłuższych tekstów i lektur szkolnych jest dla nich drogą przez mękę. Zdarza się, że uczeń kończy szkołę podstawową, posiadając nikłą umiejętność czytania.

psycholog

mgr Hanna Kosińska

Bibliografia

1. Brejnak W., Dysleksja, Wydawnictwo Lekarskie PZWL 2003.
2. Jędrzejowska E., Dysleksja rozwojowa- rozpoznanie problemu i praca z uczniem dysfunkcyjnym, Opolskie Studium Oświaty Dorosłych-Andragog 2003.
3. Mickiewicz J., Jedynka z ortografii?- Rozpoznawanie dysleksji, dysortografii i dysgrafii w starszym wieku szkolnym, Dom Organizatora 1997.